

PAPER DETAILS

TITLE: KARA ABDÂL SÜLEYMÂN SEMSÎ DEDE VE SIIRLERİ ÜZERİNE

AUTHORS: Ahmet TANYILDIZ

PAGES: 180-190

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/264545>

Ahmet TANYILDIZ*

KARA ABDÂL SÜLEYMÂN ŞEMSÎ DEDE VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE

Öz: Tasavvufî yapılar içerisinde sanat ve edebiyatı en ziyade özümsemiş geleneğin Mevlevîlik olduğuna şüphe yoktur. Muhtelif coğrafyalarda Mevlevîliği temsil eden mutasavvıfların kısm-ı azamı sanat ve edebiyatla iç içedir. Hanya Mevlevîhânesi kurucu şeyhi (Kara Abdâl) Süleymân Şemsî de (1829-1886) bu geleneği devam ettiren şahsiyetlerdendir. Şeyhliği ve şairliği ile öne çıkan Şemsî Dede'nin 1305/1887 yılında eski yazıyla yayımlanmış Dîvânçe'si, Farsça bir mesnevî ile farklı nazım şekillerindeki Türkçe manzumelerinden oluşmaktadır. Bu makalede öncelikle Şemsî Dede'nin hayatına ve şairliğine temas edilecektir. Ardından tarafımızca yayına hazırlanmış olan Dîvânçe'nin muhtevasına değinilecek ve şiirlerinden örnekler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mevlevîlik, Kara Abdâl Süleymân Şemsî Dede, Dîvânçe.

ON THE KARA ABDAL SÜLEYMAN SEMSİ DEDE AND HIS POEMS

Abstract: There is no doubt that Mevleviyeh is the tradition which assimilated art and literature mostly among the sufistic structures. Most of sufis who represent the tradition of Mevleviyeh in various geographies are interested in art and literature. Süleyman Semsî (Kara Abdal) –born in 1829 and died in 1886- who was founder sheikh of Hanya Mevlevihane is among the people who maintained this tradition. Divançe published in 1305/1887 by ancient writing belonging to Semsî Dede who became prominent by his features of sheikhdome and poesy comprises of a Persian mesnevi and Turkish poems in various odes. In this study, it will be mentioned about life and poesy of Semsî Dede first of all. And after it will be mentioned about content of Divançe prepared for publishing by us and exemplified from his poems.

Key Words: Mevleviyeh, Kara Abdal Süleyman Semsî Dede, Divançe.

a. Hayatı ve Şahsiyeti

Tam adı Kara Abdâl Süleymân Şemsî Dede olan bu zât, 1829 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Âşık Osmân'dır. Süleymân Şemsî Dede'nin matbu Dîvânçe'sinin girişindeki hâl tercemesi, onun hayatı hakkında detaylı bilgiler içermektedir. Şemsî Dede'den bahseden hemen tüm eserlerin ilk ve esaslı kaynağı bu eserdir.¹

* Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi; ahmettanyildiz@gmail.com

¹ Ahmet Sevgi, "XIX. Yüzyıl Mevlevî Şâirlerinden Konyalı Şemsî Dede ve Dîvânçesi" 7. *Millî Mevlânâ Sempozyumu*, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya 1995, s. 62-73; Mustafa Kara, "Hanya Mevlevîhânesi", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, Cilt 16, s. 49-51; Selami Şimşek, "Doğu Akdeniz'de Tahrip Olan Bir Kültür Mirası: Girit'te Tarikatlar ve Tekkeler", *AÜ Türiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 32, s. 215-244; Sezai Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, Vefa Yayınları, İstanbul, 2007, s. 309-311; Ayşe Nur Mermer, *On Dokuzuncu Yüzyıl Mevlevî Şâirleri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 228-229; Şemsî Dede'nin hayatına ilişkin bu hâl tercemesindeki ilk elden bilgilerin dışında İsmail Kara'nın yetkin çalışması şeyh ve ailesinin serüveni ile Hanya Mevlevîhânesi'nin tarihini açıklığa kavuşturmuştur. Ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Kara, "Hanya Mevlevîhânesi: Şeyh Ailesi, Müstemilatı, Vakfiyesi.", *İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 1, s.115-173, İstanbul 1997.

Şemsî Dede maddî imkânsızlıklar sebebiyle düzenli bir eğitim alamamıştır. 1843 yılında on altı yaşında iken babasının izniyle Konya'da Şems-i Tebrizî Dergâhı'na intisap etmiş, ilk tasavvufî terbiyesini Seyyid Emir Şâh Kaygusuz Abdâl'dan almıştır. Bu dergâhta dört yıl kalan Şemsî Dede, bu süre zarfında Kur'ân-ı Kerîm, ilmiyhâl, Arapça ve Akâid dersleri görmüştür.² Hocası Kaygusuz Abdâl, onu kendi mürşidi Abdâl Muhammed Sûdî Dede Efendi ile tanıştırmış ve Süleymân Şemsî Dede bir süre de onun hizmetinde bulunmuştur.

1844 yılında Mevlânâ Dergâhı'nda çilesini tamamlayan Şemsî Dede 1849'da mürşidi Kaygusuz Abdâl'dan hilafet-nâme almıştır. Aynı yıl Afyon'a gönderilerek Sultân Dîvânî Dergâhı'nda tavzif edilmiş, yaklaşık dört yıl boyunca burada ilim ve tasavvufu meşgul olmuştur. Afyon'dan Bursa ve İstanbul'a geçen Süleymân Şemsî Dede, bir yıl boyunca bu şehirlerdeki dinî mekânları ve yaşayan şeyhleri ziyaret ettikten sonra 1855 yılında Konya'ya dönmüştür. Sevdiği hocası Seyyid Emir Şâh Kaygusuz Abdâl'ın mezarını ziyâret etmiş ve burada bir süre Mesnevî dersleri vermiştir. 1857 yılında evlenen Süleymân Şemsî Dede'nin 1859 yılında ilk çocuğu Muhammed Şemseddîn dünyaya gelmiştir. Daha sonra 1860 yılında Hasan Hüsnî ve 1864 yılında Hüseyin Ârif dünyaya gelmiştir. Hüseyin Ârif'in doğumundan bir süre sonra Süleymân Şemsî Dede'nin babası Âşık Osmân vefat etmiştir.

1870 yılında Aydın Güzelhisârı Mevlevîhânesi şeyhi Horasanî Alî Dede vefât edince onun dergâhına şeyh olarak tayin edilmiştir. Bir süre burada kalan Şemsî Dede, Hanya'daki Mevlevî muhiplerinin ısrarlı davetleri üzerine 1872'de Hanya'ya gitmiştir.³ 1880'de geniş bir arazi üzerinde ve zengin vakıflarla kurduğu Hanya Mevlevîhânesi'ni inşa ettirmiş, Mevlevîhâne'nin vakfiyesini hazırlatmış ve tasdik ettirmiştir. Bu Mevlevîhâne'de şeyhlik yapan Şemsî Dede 1886 yılında vefât etmiştir. Mezarı önceden hazırlanan dergâha bitişik olarak inşâ edilen türbeye defnedilmiştir.⁴

Süleymân Şemsî Dede, şiirlerinde **Sem'i, Nûrî, Şemsî, Kara Şemsî, Tûrâbî, Niyâzî, Abdâl** ve **Kara Abdâl** gibi mahasları kullanmıştır. Bunlar arasında daha ziyade tercih ettiği mahlaslar **Abdâl, Kara Şemsî**'dir.

Şiirlerinde sıklıkla muhtevayı şekil ve ölçüye tercih eden şair, dîvân şiiri geleneğini tasavvufî neşveyle harmanlayarak devam ettirme gayretinde olmuştur. Şiirlerin hemen tamamında tasavvufî gelenek ve Mevlevîlik vurgusu öne çıkar. Eldeki şiirlerinden Farsça olanları Mesnevî'nin etkisiyle kaleme alınmıştır. 340 beyitlik *Tuhfetü'l-Mesnevî Alâ-Hubbi'l-Haydarî* adlı Farsça manzûmenin yarıya yakını Mesnevî beyitlerinden oluşmaktadır. Muhtelif nazım şekilleriyle Türkçe kaleme alınan Dîvânçe'sinde de durum farklı değildir. Şiirlerin muhtevası umumiyetle tasavvufî meselelerdir. Bu şiirler daha ziyade mürîdlere öğütler, tarîkatin erkân ve âdâbına dâir usuller ile

² İsmail Kara, agm, s.117.

³ Sezai Küçük, age, s. 310.

⁴ İsmail Kara, agm, s.118.

değinilir. 45 beyit olan bu bölümde beyitler arasında *eş-şalātu ve's-selām* ibaresiyle peygamberimize salavât getirilir.

Beşinci kısımda *Der-Şenā-yı Çehār Yār-ı Vefā-Şi'ār-ı Hazret-i Ahmed-i Muhtār* başlığıyla peygamberimizin dört yakın arkadaşı ve halifesi olan Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Alî'nin vasıfları zikredilir. 40 beyitlik bu kısımda ağırlıklı olarak Hz. Alî övgüsü bulunur.

Sonraki bölümde *Der-Medh-i Aşhâb-ı Guzîn Rıdvānullāhi Te'ālā 'Aleyhim Ecma'in* başlığıyla 6 beyitte peygamberimizin sahabeleri övülür.

Der-Sitāyiş-i Evliyā-yı Kirām Kaddesellāhu Ervāhahum başlığını taşıyan yedinci kısımda Hasan-ı Basrî, Bâyezîd-i Bistâmî, Cüneyd-i Bağdâdî, Ma'rûf-ı Kerhî, İbrâhîm bin Edhem, Şakîk-i Belhî, Bîşr-i Hafî, Zünnûn-ı Mısrî, nebî veya velî olarak rivayet edilen Hz. Şem'un, Ahmed Er-Rıfâî, Şems-i Tebrîzî, Seyyid Burhâneddîn Muhakkık-ı Tirmîzî, Selâhaddîn Zerkûb, Hüsâmeddîn Çelebî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi zâtlar övülür. Ayrıca nebî ve velîler arasındaki münasebetlerin ele alındığı bu kısım 43 beyittir.

13 beyitten oluşan sekizinci kısım *Der-Sitāyiş-i Şibteyn-i Resûl-i Şakaleyn* başlığını taşır. Burada peygamberimizin torunları olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in övgüsü yapılır.

Dokuzuncu bölümde *Der-Vağ'a-yı Dil-süz-ı Kerbelâ ve Mezemmet-i Yezîd-i Pelîd* başlığıyla söylenen 37 beyitte Kerbelâ hâdisesi, Hz. Hüseyin ve akrabalarına reva görülen zulümler, Muharrem ve âşûrânın hususiyetleri anlatılır. Ayrıca bu can yakıcı hâdisenin müsebbibi olan Yezîd ve Şimr'e olan nefret ve kızgınlık tasvir edilir.

Der-Tenbîh-i Gâfilân ve Mersîye-yi Şehîdân başlığını taşıyan onuncu kısımda Kerbelâ hâdisesinde şehit düşen mazlumlar için mersîye ve gâfiller için uyarıcı beyitler vardır. Bu kısım 21 beyittir.

Sonraki iki bölümde *Fazîlet-i Girye Berây-ı Vağ'a-yı Dil-süz-ı Şehîdân-ı Kerbelâ* ve *Der-şenā-yı Şuhedā-yı Kerbelâ* başlığıyla Kerbelâ şehitlerinin fazîletleri övülür. Öncelikle âyet ve hadîslerle gözyaşının gerekliliği ve fazîletlerine vurgu yapılır, ardından Kerbelâ şehitlerinin vasıfları zikredilir. Bu iki bölüm 30 beyittir.

Tuhfetü'l-Mesnevî'nin son kısmı 23 beyit olup *Der-Tazarru' u Du'ā* başlığını taşır. Bu kısımda Cenâb-ı Hakk'ın af, merhamet ve mağfireti ile ilgili isimleri anılarak dua ve yakarışa yer verilir.

b. 2. Dîvânçe-yi Kara Şemsî

Türkçe şiirlerinin bulunduğu kısım ise *Dîvânçe-yi Kara Şemsî* şeklinde adlandırılmıştır. Bu kısımda ise muhtelif nazım şekilleriyle söylenmiş 74 adet şiir yer almaktadır.

Kasîde ve Tarih Kıt'aları: Eserde 5 kasîde bulunmaktadır. Bunlardan ikisi tarih manzumesidir. Eserde ayrıca 11 kıt'a vardır. Üçü dışında bu şiirlerin tamamı tarih manzumesidir. İlk kasîde eserin 27-31. sayfaları arasında yer alır. Bu şiir 1283/1866 yılında Mevlânâ türbesindeki kubbenin yenilenmesini konu alan 54 beyitlik bir tarih manzumesidir. İkinci kasîde Şemsî Dede'nin Âyişe adında bir hanımın dilinden Ramazan bayramı tebriki mahiyetinde dönemin Girit valisi Abdurrahmân Sâmî Paşa'ya yazdığı bir manzûmedir. Üçüncü kasîde Cemâl Paşa'nın Sultan Abdülazîz tarafından Midilli adasına tayin edilmesine düşülen bir tarih manzûmesidir. Bu şiir eserin 33-34. sayfaları arasında yer alır. Dördüncü kasîde II. Abdülhamid'in cülûsuna düşülen 23 beyitlik bir tarih manzûmesidir. Beşinci kasîde eserin 55-57. sayfaları arasında yer almaktadır. Esasen bahâriyye olduğu belirtilen bu manzûme Hz. Hüseyin, Kerbelâ hâdisesi ve Muharrem ayını konu almaktadır.

Dîvânçe'deki tarih manzûmeleri ağırlıklı olarak kasîde ve kıt'a nazım şekliyle yazılmıştır. Bu manzumelerin tavsîfi şu şekildedir: Giritli Mustafâ Şevkî Dede isimli bir zâtın Bingâzi'de vefat etmesine düşülen tarih [14. Şiir]; Hemdem Dervîş Bekir isimindeki zâtın babası Ömer Ağa'nın vefatına düşülen tarih [44. Şiir]; Âmine Hatun isimindeki bir hanımefendinin vefatına düşülen tarih kıt'ası [45. Şiir]; Şeyh-zâdelerden Muhammed Bâkî ve Mustafâ Bostân isimli iki çocuğun dünyaya gelişlerine düşülen tarih [46. Şiir]; Mevlevî müntesiplerinden Garbî Hasan Efendi'nin vefatına düşülen tarih kıt'ası [59. Şiir]; Dervîş Süleymân Hâmûşî'nin vefatına düşülen tarih kıt'ası [60. Şiir]; Havvâ Hatun'un vefatına düşülen tarih kıt'ası [64. Şiir]; Hacı Hakkî Dede'nin vefatına düşülen tarih [65. Şiir].

Gazeller: Dîvânda 46 gazel bulunmaktadır. Birinci gazel Mesnevî'nin ilk on sekiz beytinin manzûm çevirisidir. Gazellerin muhtevası umumiyetle tasavvuf, ilâhî aşk, Mevlevîlik ve Mevlevî büyükleri (Mevlânâ, Şems, Şeyh Gâlib, Şeyh Mahmûd Sadreddîn vs.) ile hikemî tarzdaki nasihatler şeklindedir.

Bunun dışında Dîvânçe'de 1 mesnevî, 1 muhammes, 3 şarkı, 1 semâî, 6 müfred yer almaktadır.

EK 1: Tuhfetü'l-Mesnevî Alâ-Hubbi'l-Haydarî'nin İlk Kısmı**Der-Munâcât-ı Kâdiyu'l-Hâcât⁷**

Bismillâhirrahmanirrahîm
 Allâh Allâh yek nâzar ber-mâ fiken
 Lâ taḡnaṭunâ faḡaṭ ṭâle'l-hazen

1

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

1	Ey Hudây-ı pāk u bî-enbâz u yâr
Dest gîr u curm-i mâ-râ der-guzâr	Ey eşi ve benzeri olmayan tertemiz
Allâh'ım! Elimizden tut ve cürmümüzü
bağışla.
2	Ey Kerîm u ey Raḡîm u Sermedî
Der-guzâr ez-bed-segâlân in bedî	Ey Kerîm, Raḡîm ve Sermedî olan! Menfi
fikir sahiplerini bu kötülükten kurtar.
3	Dest gîr u reh numâ tevfiḡ dih
Curm baḡş u 'afv kun bu'gşâ girih	Ey elimizden tutup yol gösteren, bize tevfiḡ
ver. Cürmü bağışlayıp affet ve düğümleri
çöz.
4	Geşte perrân nâme-i mâ ez-şimâl
Pes zebân ez-'uzr hemçû lâl lâl	Melekler kitabımızı soldan getirdiler. Ve dil
de özürden dolayı dilsiz gibi lâl kaldı.
5	Nist mâ-râ ḡayr-i fazlet hiç kes
Ey Qadîm u zu'l-kerem feryâd-res	Ey kerem sahibi olan ve imdada koşan
Kadîm! Artık bize senin fazlından gayrı hiç
kimse yoktur.
Allâh Allâh		
6	Ey Hudây fazl-ı tû ḡâcet-revâ
Bâ-tu yâd-ı hiç kes ne'bved revâ	Allâh'ım, senin fazlın hacetleri karşılar.
Senin yanında başkasını anmak revâ
değildir.
7	Ḥod vekîl-i mâst luṭfet ey Delîl
Mudde'â inest ey Ni'me'l-vekîl	Ey yol gösterici, senin lütfun bize vekîldir.
Ey Ni'me'l-vekîl, yegâne iddiamız budur.
8	Mâ ne-büdîm u teḡâzâmân ne-büd
Luṭf-i tû nâ-gufte-i mâ mî-şunûd	Biz yoktuk, taleplerimiz de yoktu. Senin
lütfun henüz söylemediklerimizi de
duyuyordu.

⁷ Tuhfetü'l-Mesnevî Alâ-Hubbi'l-Haydarî mesnevîsi Farsçadır. Metnin çeviri yazısı ve tercümesi bize aittir.

- 9 Bād-ı mā vu būd-i mā ez-dād-ı tust Vücudumuz ve nefesimiz senin
Hesti-i mā cumle ez-îcād-ı tust cömertliğindendir. Varlığımız tümüyle
senin icadınladır.
- 10 Ey Hâkîm-i kârsâz-ı bî-nedîd Ey görülmeyen işleri dahi yapan Hâkîm!
Şânî^c-i âfâk u îñ ‘arş-ı mecîd Sen âfâkın ve bu yüce arşın sanatkârsın.
- Allâh Allâh
- 11 Ey Hüdây-ı bâ-‘atâ-yı bâ-vefâ Ey nimet ve vefâ sahibi olan Allâh’ım. Bu
Raḥm kun ber-‘umr-i refte ber-cefâ cefa ile geçen ömrüme merhamet et.
- 12 Ey Hâkîm-i bî-naẓîr u mişl u yâr Ey naziri, eşi ve benzeri olmayan Hâkîm!
Ebr-râ der-dih қаtâr ender қаtâr Bulutu katar katar ihsan eden sensin.
- 13 Ender ân rûzî ki der-dergâh-ı tû Günahların yüküyle beli iki bûklüm olarak
Mâ der-âyîm ez-guneh puşt-i du-tû senin dergâhına geldiğimiz günde...
- 14 Ey ‘Azîm ez-mâ gunâhân-ı ‘azîm Ey Azîm, bizden çıkan büyük günahları
Tû tevânî ‘afv kerdn der-ḥarîm hareminde affetmeye gücün yeter.
- 15 Yâ İlâhâ Rabbenâ Ma‘bûdenâ Ey İlâhımız, Rabbimiz ve Ma‘bûdumuz! Bizi
*Fa‘fu ‘annâ Rabbenâ ve’rḥam lenâ*⁸ affet ve bize merhamet et.
- Allâh Allâh
- 16 Ey Hâkîm-i kâr-sâz-ı ğayb-dân Ey hikmetle iş yapan ve gaybı bilen
Mâ zi-tû dârîm hem îmân u cân Allâh’ım! Biz imanımızı ve cânımızı senden
alırız.
- 17 Cânımân dādî vu îmân nîz hem Cânımızı ve dahi imanımızı sen ihsan ettin.
Ez-u fazzalnâ hem îñ cân muḥterem Biz de ondan fazilet aldık ve cânımız
muhterem oldu.
- 18 Cân u nân dādî vu ‘umr-ı câvidân Can ve nimet ile sonsuz bir ömür verdin.
Sâ’ir-i ni‘met ki n’âyed der-beyân Sair nimetler ise beyâna bile gelmez.
- 19 Vaqt-i istirdād-ı cân-ı pur-ḥışâl Bu çeşitli hasletlerle donanmış canı iade
Çun ez-îñ kâleb be-mâned infişâl etme zamanı geldiğinde artık bu kalıptan
ayrılacaktır.
- 20 Dâr îmân-ı heme ey pādşâh Ey padişah, şeytânî bakışın yağmasına karşı

⁸ Ayrıca bk. “Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.” Kur’ân-ı Kerîm, Bakara, 2/286.

- Ez-şer-i târâc-ı şeytânî-nigâh bize kâmil bir iman ver.
Allâh Allâh
- 21 Ey Hudây-ı cennet u hür u kusûr Ey cennetin, hûrîlerin ve köşklerin sahibi!
Sâki-yi ân bâde-yi nâb-ı tahûr Ey o tertemiz şarabın sâkîsi!
- 22 Çunki mâ-râ mest kerdî z'in benîd Bu yapıyla bizi mest kıldığından dolayı
Mestîi h'vâhîm kerden çun sezîd buna yaraşır bir mestlik istiyoruz.
- 23 Bâde-yi mâ ıışk-ı tust u nuql-ı mâ Bizim bademiz senin aşkındır. Azığımız da
Zîkr u hamdet çun melâyik ber-semâ semadaki melekler gibi zikir ve
hamdimizdir.
- 24 Mesti-yi mâ ez-şarâb-ı Meşnevîst Mestliğimiz Mesnevî'nin şarabındandır.
Hây u hû-yı mâ surûd-ı Ma'nevîst Hây u hûyumuz da onun nağmesidir.
- 25 Meşnevî dâru'l-ayâr-ı aşıkîst Mesnevî âşıkların encümenidir. Badesi safi
Bâdeş şâfî vu sekreş muṭlaḳîst ve sarhoşluğu da mutlaktır.
- Allâh Allâh
- 26 Ey Kerîm-i zu'l-celâl-i mihribân Ey celâl ve şefkat sahibi Kerîm! Her daim
Dâyim el-ma'rûf dârâ-yı cihân cihânın padişahı olarak bilinirsin.
- 27 Bî-ṭaleb hem mî-dehî genc-i nihân Gizli hazineleri senden talep edilmeden
Râygân bahşîde-yi cân u cihân bağışlarsın. Canı ve cihânı da bedelsiz
bahşedersin.
- 28 Bâ-ṭaleb çun ne-dehî ey Hayy-ı Vedûd Ey Hayy-ı Vedûd, verdiklerin taleple
K'ez tu âmed cumlegî bûd u vucûd olmadığından senden gelenler bütünüyle
zaten var olanlardır.
- 29 Der-âdem key bûd mâ-râ ḥod ṭaleb Yoklukta taleplerimiz nasıl karşılanacaktı!
Bî-sebeb kerdî âṭâhâ-yı aceb Sen onlarca muhteşem ihsanı sebep
gözetmeden yaptın.
- 30 İn ṭaleb der-mâ hem ez-icâd-ı tust Bizdeki talep senin icadındandır. Ya Rabbi,
Resten ez-bîdâd yâ Rab dâd-ı tust zulümden kurtulmak da senin
adaletinledir.
- 31 Hâkezâ en'am ilâ-dârî's-selâm Ya Rabbi, insanların en hayırlısı olan Hz.
Bî'n-nebiyyî'l-Muşṭafâ ḥayru'l-enâm Mustafa hürmetine dârüsselâm yurduna
kadar bizi nimetlendir.
- Allâh Allâh

Eşşalātu ve's-selāmu ʿaleyke yâ Resûlallāh

EK 2: Dîvânçe-yi Kara Şemsî'nin İlk Şiiri

Terceme-yi Meʿānî-yi Hijde Ebyât-ı Şerîf-i Meşnevî-yi Maʿnevî Be-Ṭarz-ı Ğazel [Ḥarfü'l-Elif]

1

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün

1 *Bîʿşnev in neyden* alup söyledim esrâr saña
Ṭuy ne ârzü-keş imiş zâr ile ol yâr saña

2 *Kʿez-neyistân* ile tâ düşdigün âlâmı görüp
ʿAql u nefsün daḥî arz ile semâ zâr saña

3 Şerḥa şerḥa idegör sîneñi bu firḳatden
İştîyâkuñ ideyüm şerḥini izbâr saña

4 Kendi aşluñdan uzak kaldıgünı bildikde
Vaşl içün emr-i rücûʿ oldı yâ tekrâr saña

5 Nik ü bed herkes ile cüft olarak nuş itdüm
Söyledüm nâle ile pend-i dürer-bâr saña

6 Kendi zannınca baña herkes olup yâr u refîḳ
Cüst ü cü itmedi sırrum kʿide ızhâr saña

7 Kendi nâlem idiyor sırrumı ızhâr velîk
Ḥiss-i zâhirle görünür mi o envâr saña

8 Cân ki ten içre leṭâfetle görünmez aşlâ
Gösterirse meger ol zümre-i ebrâr saña

9 Sûzîş ü nâle ider ʿışk-ı Ḥudâʾdan bil nây
Maḥviyyetle bulunur ʿışk u o kirdâr saña

10 Āteş-i ʿışkıla cûş eyledi yâ hû mey u ney
Germiyet-baḥş-ı derün oldı mı ol nâr saña

11 Perde-i ḡafleti çâk eyle de gör ʿayn-ı yakîn
Rehber-i ʿışk-ı Ḥudâ işte o aḥrâr saña

- 12 Ney gibi pâk-derûn muttaşîf-ı kahr u celâl
Mürşidüñ sohbeticidür müşfik-i hüşyâr saña
- 13 Emr-i *mütûyî* işit mevt-i irâdiyle iş it
Mevtdedür nefse hayât işde bu aḥbâr saña
- 14 Bu sözüñ sırrını bildüñse hayâtı bulduñ
Na'î-i bâzgüne sefer olmaya düşvâr saña
- 15 İtdi evḳâṭ-ı 'azîzüñ ḡam-ı dünyâ zâyî'c
Süz-ı firḳatle gelüp gitdi o devvâr saña
- 16 Ğafilâne geçen ol günlerüñe çekme esef
Ḳalsun ol zât ki ṭabîb-i dil ol dildâr saña
- 17 Ḳanmaz ol ḳulzüm-i tevḥîde ṭalan 'âşıklar
Yok ise behreñ uzun gün ḡam-ı ekdâr saña
- 18 Kâmilüñ ḡâlini idrâk idemez nâḳışlar
'Ârif ol işte selâmet ile güftâr saña
- 19 Virdi *Dîvânçe-yi Abdâl'*ına sertâc iderek
Hijde ebyâtınüñ esrârını Ḥünkâr saña

Kaynakça

- Erdoğan Hilal, "*Kara Şemsî Abdal, Süleyman, Kara Abdal*", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7485>
- Hanyevî Şefik Efendi. *Dîvânçe-i Hanyevî Şefik Efendi*, Ahter Matbaası, 1293 (1876).
- Hasan Amîd, *Ferheng-i Amîd*, Müessese-i İntişarât-ı Kebîr, Tahran, 1961.
- İbnülemin Mahmut Kemal İnal. *Son Asır Türk Şairleri*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1998, Cilt 4, s. 1803-1804.
- Kanar, Mehmet. *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2013.
- Kanar, Mehmet. *Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Mesnevî Cilt 1-2-3*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2013.
- Kara, İsmail. "*Hanya Mevlevîhânesi: Şeyh Ailesi, Müştemilatı, Vakfiyesi.*", İslam Araştırmaları Dergisi, S 1, s.115-173
- Kara, Mustafa. "*Hanya Mevlevîhânesi*", Diyanet İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları, Cilt 16, s. 49-51.
- Küçük, Sezai. *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, Vefa Yayınları, İstanbul, 2007, s. 309-311.

- Mermer, Ayşe Nur. *On Dokuzuncu Yüzyıl Mevlevî Şâirleri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 228-229.
- Özkan, Ahmet. *Tuhfe-i Nâilî'de Konyalı Şairler*, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 54, Haziran 2015, 49-86, s. 83.
- Sevgi, Ahmet. "XIX. Yüzyıl Mevlevî Şâirlerinden Konyalı Şemsî Dede ve Dîvançesi" 7. Milli Mevlânâ Sempozyumu, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya 1995, s. 62-73.
- Şimşek, Selami. "Doğu Akdeniz'de Tahrip Olan Bir Kültür Mirası: Girit'te Tarîkatlar ve Tekkeler", AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 32, s. 215-244.
- Topal, Ahmet. *Mesnevî'nin Türkçe Manzum Tercüme ve Şerhleri*, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 32, Erzurum 2007, s.45.
- Uçman, Abdullah. "Kara Şemsî", Diyanet İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları, Cilt 24, s. 366.